

Миколенко Олена Миколаївна

*доцент кафедри кримінального права, кримінального процесу та криміналістики
Одеського національного університету імені І.І. Мечникова, кандидат юридичних наук, доцент*

ЩОДО ЗМІСТУ ПОНЯТТЯ «ПРОЦЕСУАЛЬНЕ РІШЕННЯ» У КРИМІНАЛЬНОМУ ПРОВАДЖЕННІ

В залежності від сфери життєдіяльності суспільства і науки, в поняття «рішення» вкладається різний зміст. Адже рішення є об'єктом дослідження таких наук, як теорія прийняття рішень, логіка, психологія, теорія управління, кібернетика, теорія держави і права, кримінального процесуального право тощо. Лише всебічне використання результатів досліджень, проведених в рамках названих наук, дозволить виявити сутність поняття «рішення» і сформулювати визначення поняття «процесуальне рішення».

У зв'язку із змінами кримінального процесуального законодавства України, дослідження процесуальних рішень у кримінальному провадженні залишається одним з перспективних напрямів юридичної науки. В юридичній літературі і в минулому та і сьогодні, багато уваги приділяється саме поняттю «кримінальне процесуальне рішення». Питання щодо поняття та змісту цього поняття детально висвітлювалися в роботах таких вчених, як Н.В. Глинської [1], В.С. Зеленецького [1], П.А. Лупінської [2].

П.А. Лупінська визначає рішення, що приймаються у кримінальному судочинстві: по-перше, як правовий засіб виконання його соціального призначення, а саме, захист прав і законних інтересів

осіб і організацій, потерпілих від злочинів, а також захист особистості від незаконного та необгрунтованого обвинувачення, засудження, обмеження її прав і свобод; по-друге, як правові акти, виражені у встановленій законом процесуальній формі, в яких державний орган чи посадова особа в межах своїх повноважень у визначеному законом порядку дає відповіді на правові питання по справі, які базуються на встановлених фактичних обставинах справи і приписах закону, і містять владне волевиявлення про дії, спрямовані на досягнення завдань кримінального судочинства [2, с. 12, 21–22].

Ми згодні з думкою Л.М. Лобойко [3, с. 7–12] відносно того, що запропонований П.А. Лупінською термін «рішення, що приймаються у кримінальному судочинстві» має кілька недоліків.

По-перше, з точки зору етимології слова, «судочинство» означає провадження, яке здійснюється судом, що повністю відповідає розгляду цивільних, адміністративних і господарських справ. Цей же термін законодавець використовує і стосовно провадження по кримінальній справі, де, поряд із судовим розглядом, здійснюється досить значне й тривале досудове провадження.

По-друге, в юридичній літературі кримінальне судочинство трактується по-різному. Іноді автори, ототожнюючи поняття «кримінальний процес» і «кримінальне судочинство», визначають кримінальне судочинство як діяльність органів дізнання, досудового слідства, прокурора і суду стосовно порушення кримінальної справи, досудового слідства, судового розгляду, перегляду і виконанню судових рішень.

Однак, кримінальне судочинство не зводиться тільки до дій уповноважених на те державних органів (їх посадових осіб), а характеризується ще й вчиненням учасниками провадження (свідок, потерпілий, перекладач, експерт тощо) дій, передбачених кримінальним процесуальним законодавством. Отже, «рішення, що приймаються у кримінальному судочинстві», це, з одного боку, рішення, що приймаються суб'єктами, які ведуть процес (слідчий, прокурор, суд), а, з іншого, рішення, що приймаються іншими учасниками судочинства (свідок, обвинувачуваний, потерпілий, законні представники та ін.) Так особа, якій стали відомі факти про скоєння злочину, приймає рішення про звернення в письмовій або усній формі в правоохоронний орган із заявою про злочин у відповідності зі ст. 95 КПК України. Зрозуміло, що ці рішення не породжують юридично значимих наслідків, поки не буде видано і не знайде відображення у відповідному рішенні державного органу (його посадової особи). Однак рішення цих учасників кримінального провадження про вчинення ними тих чи інших процесуальних дій, також можна розглядати як «рішення, що приймаються у кримінальному судочинстві». Тому, В.С. Зеленецький і Н.В. Глинська, характеризуючи рішення в кримінальному процесі, використовували, на нашу думку, більш вдалий термін – «процесуальне рішення». Цей термін тісно пов'язаний з правозастосовною діяльністю, яка здійснюється в межах кримінального судочинства, а тому дає можливість відразу ж відокремити від процесуальних рішень, ті рішення, які приймаються на основі норм процесуального законодавства учасниками кримінального провадження.

Процесуальні рішення як акти застосування кримінального процесуального права та кримінального права характеризуються низкою ознак: рішення виносяться тільки уповноваженими на те державними органами, посадовими особами в межах їх компетенції; висловлюють владне веління, підтверджують, змінюють або припиняють кримінальні процесуальні відносини, підтверджують наявність або встановлюють відсутність матеріально-правових відносин; приймаються у встановленому порядку і виражаються у визначеній законом формі.

Таким чином, можна зробити висновок, що кримінальне процесуальне рішення – це передбачений у встановленій формі правовий акт, в якому орган досудового розслідування, прокурор, слідчий суддя або суд в межах своєї компетенції в передбаченому законом порядку роблять висновки про встановлені фактичні обставини, на основі закону дають відповіді на виникаючі у справі правові питання і висловлюють владне волевиявлення про дії, що впливають із встановлених обставин і приписів закону.

Використані джерела:

1. Зеленецький В.С. Теория и практика обоснования решений в уголовном процессе Украины / В.С. Зеленецький, Н.В. Глинская. – Серия: «Юридичний радник». – X. :Страйд, 2006. – 336 с.

2. *Лупинская П.А. Решения в уголовном судопроизводстве: теория, законодательство и практика: монография / П.А. Лупинская. – М. : Юристъ, 2006.– 174 с.*
3. *Лобойко Л.М. Кримінально-процесуальне право. Курс лекцій : навч. посіб. / Л.М. Лобойко. – К. :Истина, 2005. – 456 с.*